

**Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»
Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра загальної та диференціальної психології**

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ: ТЕОРІЯ, ДОСВІД, ПРАКТИКА»

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ
Всеукраїнської науково-практичної конференції
24-25 квітня 2025 року**

Одеса

2025

УДК 159.9: 37.015.3

А 43

Друкується за ухвалою Вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (протокол № 16 від 29.05.2025 року)

А 43 Актуальні проблеми сучасної психології: теорія, досвід, практика / Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 24-25 квітня 2025 року) / за ред. М.Й.Казанжи. Одеса: Університет Ушинського, 2025. 718 с.

Редакційна колегія: Казанжи М.Й., доктор психологічних наук, професор; Саннікова О.П., доктор психологічних наук, професор; Дідух М.Л., доктор психологічних наук, доцент; Водолазська О.О., кандидат психологічних наук, доцент; Бринза І.В., кандидат психологічних наук, доцент; Борисова О.О., кандидат юридичних наук, доцент; Василенко І.А., кандидат психологічних наук, доцент; Ульянова Т.Ю., кандидат психологічних наук, доцент; Черножук Ю.Г., кандидат психологічних наук, доцент; Оріщенко О.А., кандидат психологічних наук, доцент.

Збірник призначений для фахівців у галузі психології, наукових дослідників і практиків, викладачів закладів вищої освіти, педагогів і вихователів, докторантів, аспірантів та студентів. Рекомендації щодо впровадження результатів конференції полягають у підвищенні обізнаності науковців, викладачів і аспірантів щодо наслідків та перспектив становлення особистості у невизначеному світі та можливостей практичного використання досягнень загальної психології, психології особистості, історії психології тощо в сучасних умовах освіти та науки.

Матеріали опубліковано в авторській редакції. Відповідальність за достовірність викладеного матеріалу покладено на авторів статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

ISBN 978-617-7757-40-4

©Автори статей, 2025
© Університет Ушинського

2025

практичної конференції «Психологія самоздійснення особистості: теорія, досвід, практика».

4. Pincus A.L., & Lukowitsky M.R. Pathological narcissism and narcissistic personality disorder. *Annual Review of Clinical Psychology*. 2010. №6. 421–446.

5. Zeigler-Hill V. Discrepancies between implicit and explicit self-esteem: Implications for narcissism and self-esteem instability. *Journal of Personality*. 2006. №74(1). 119-143.

УДК 159.9

Козлова О.,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої
освіти за спеціальністю 053 Психологія,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ПОКАЗНИКІВ ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ ТА ТРИВОЖНОСТІ

Анотація. В статті розглядаються особливості взаємозв'язку між показниками перфекціонізму та показниками тривожності. Результати дослідження підтверджують наявність тісного взаємозв'язку між показниками перфекціонізму і тривожністю. Зокрема, виявлено, що окремі показники перфекціонізму, такі як перфекціонізм, орієнтований на інших, та соціально приписаний перфекціонізм, демонструють статистично значущі додатні кореляції з реактивною та особистою тривожністю.

Ключові слова: перфекціонізм, тривожність, показники, кореляційний аналіз, особистість, самоприйняття, психологічні чинники.

Abstract. The article examines the relationship between perfectionism and anxiety indicators. The results confirm a close association between perfectionistic and anxiety levels. In particular, specific facets of perfectionism—other-oriented perfectionism and socially prescribed perfectionism—show statistically significant positive correlations with both state and trait anxiety.

Keywords: perfectionism, anxiety, indicators, correlational analysis, personality, self-acceptance, psychological factors.

Перфекціонізм – це багатогранне явище, яке може мати як позитивні, так і негативні наслідки для особистості. Дослідження показують, що надмірний (деструктивний) перфекціонізм часто асоціюється з підвищеною тривожністю, страхом невдачі та низькою самооцінкою, оскільки індивід постійно переживає через можливі помилки та негативну оцінку оточення. З іншого боку, адаптивний (конструктивний) перфекціонізм характеризується реалістичними, але високими стандартами, достатньою гнучкістю у разі невдачі та здатністю визнавати власні досягнення. Саме він сприяє самореалізації, підвищенню продуктивності та задоволенню від виконаної роботи, формує оптимальну мотивацію до досягнення цілей і підтримує стабільну самооцінку.

Особливо актуальним є вивчення перфекціонізму в українському суспільстві, де соціокультурні фактори, зокрема високі очікування щодо академічних та професійних досягнень, а також вплив нестабільної соціально-економічної ситуації, можуть посилювати схильність до дезадаптивного перфекціонізму.

Так, О.І.Кононенко підходить до перфекціонізму як до багатовимірної психологічної властивості, що в структурі особистості має відносну функціональну та структурну самостійність і проявляється в прагненні суб'єкта до бездоганності в усіх сферах життя. Вона наголошує, що саме саме прагнення до високих стандартів не є патологічним за своєю суттю: індивід може отримувати задоволення від наполегливої праці, саморозвитку та самовдосконалення, усвідомлюючи при цьому межі власного зростання й підтримуючи належний рівень самооцінки [2].

Дослідниця С.В. Бикова розглядає перфекціонізм як багатовимірну психологічну властивість особистості, яка включає сукупність компонентів (емоційного, когнітивного та поведінкового рівнів) та позицій (егоцентричної, раціональної та альтруїстичної) і може проявлятися як у конструктивній, так і в деструктивній формі [1].

Перфекціонізм і тривожність традиційно розглядаються як тісно пов'язані психологічні конструкти. Перфекціонізм формується під впливом внутрішніх та зовнішніх стандартів, а тривожність є емоційною відповіддю на загрози й невизначеність. Уже на ранніх етапах психологічних досліджень звертали

увагу на те, що прагнення до бездоганності часто супроводжується надмірним занепокоєнням [3, 4].

Протягом останніх трьох десятиліть багатовимірні моделі перфекціонізму [4] виокремлюють такі компоненти, як самоорієнтований, орієнтований на інших та соціально приписаний перфекціонізм. Кожен із них генерує специфічні когнітивні схеми: страх помилки, потреба абсолютного контролю та очікування зовнішньої оцінки. Саме ці схеми лежать в основі підвищеної чутливості до невизначеності й загроз, характерних для тривожних розладів.

Когнітивноповедінкова теорія тривожності підкреслює роль негативних автоматичних думок («Якщо я не виконую все ідеально – я зазнаю невдачі»), що формуються під впливом перфекціоністських стандартів. Нетерпимість до невизначеності, концептуалізована Dugas та співавт. [5], виступає важливим медіатором: чим вищі перфекціоністські інстинкти, тим сильніша потреба в контролі результатів, а будьяка невизначеність викликає генералізовану тривожність.

Соціальна складова перфекціонізму (орієнтація на інших і соціально приписаний перфекціонізм) формує стійкі упередження щодо очікувань значущих інших, що підтримує цикли соціальної тривоги й уникнення [6]. Таким чином, перфекціонізм не лише сприяє виникненню ситуативних тривожних реакцій, а й укорінює риси тривожності через послідовні взаємодії внутрішніх стандартів і зовнішніх очікувань.

Мета статті: виявити особливості взаємозв'язку між показниками перфекціонізму та показниками тривожності.

Емпіричне дослідження проводилось в три етапи: підготовчий, діагностичний, аналітико-інтерпретивний. Для діагностики перфекціонізму використано методiku «Багатомірна шкала перфекціонізму П.Л.Х'юїта і Г.Л.Флетта» (Multidimensional Perfectionism Scale) [7] для вивчення тривожності «Опитувальник тривожності Спілбергера-Ханіна». У дослідженні прийняли участь здобувачі другого (магістерського) рівня зі спеціальності «Психологія» соціально-гуманітарного факультету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» заочного відділення, у кількості 41 особа.

Для встановлення значущіх зв'язків між показниками перфекціонізму та показниками тривожності був проведений кореляційний аналіз із застосуванням коефіцієнту Спірмена, який розраховувався за допомогою програми SPSS 13.0 for Microsoft Windows.

Розглянемо результати кореляційного аналізу між показниками перфекціонізму та тривожністю.

Отже, отримані кореляційні зв'язки засвідчують, що перфекціонізм, орієнтований на інших (ПОІ), виявляє додатні зв'язки з реактивною тривожністю (РТ) ($p < 0,05$). Соціально приписаний перфекціонізм (ПСП) має додатні зв'язки з реактивною тривожністю (РТ) ($p < 0,01$) та особистою тривожністю (ПТ) ($p < 0,01$).

Отримані результати свідчать про те, що підвищення рівня перфекціоністських тенденцій супроводжується зростанням показників тривожності. Зокрема, встановлено, що як орієнтація на зовнішні стандарти (ПОІ), так і соціальна приписаність перфекціоністських ідеалів (ПСП) можуть виступати як фактори, що сприяють підвищенню реактивної та особистої тривожності.

Таблиця 1

Значущі коефіцієнти кореляцій між показниками перфекціонізму та показниками тривожності

Показники перфекціонізму	Показники тривожності	
	РТ	ПТ
ПОС		
ПОІ	293*	
ПСП	367**	423**

Примітка. 1) коми та нулі опущені; 2) * значущий кореляційний зв'язок на рівні $p < 0,05$, ** – значущий кореляційний зв'язок на рівні $p < 0,01$; 3) ПОС – перфекціонізм орієнтований на себе, ПОІ – перфекціонізм орієнтований на інших, ПСП – перфекціонізм соціально приписаний; 4) РТ – реактивна тривожність, ПТ – особиста тривожність.

Таким чином, результати дослідження підтверджують наявність тісного взаємозв'язку між показниками перфекціонізму і тривожністю. Зокрема, виявлено, що окремі проккзники перфекціонізму, такі як перфекціонізм, орієнтований на інших, та соціально приписаний перфекціонізм, демонструють статистично значущі додатні кореляції з реактивною та особистою тривожністю. Такий взаємозв'язок свідчить про те, що прагнення відповідати високим стандартам, зумовленим зовнішніми очікуваннями або уявленнями про соціальні норми успіху, супроводжується зростанням емоційної напруженості, нестабільності та тривожних переживань. Перфекціоністські настанови, які базуються на постійному прагненні до схвалення з боку інших або на уникненні критики, формують вразливість до тривожних станів.

Література:

1. Бикова С.В. Психологічні особливості осіб з різним типом перфекціонізму. *Габітус*. Випуск 22. 2021.С. 29-33.
2. Кононенко О.І. Перфекціонізм особистості : монографія. Одеса: Удача. 2016. 357 с.
3. Frost R. O., Marten P., Lahart C. & Rosenblate R. The dimensions of perfectionism. *Cognitive Therapy and Research*. 1990. №14. P. 449-468.
4. Hewitt, P. L. & Flett, G. L. Perfectionism in the self and social contexts: Conceptualization, assessment, and association with psychopathology. *Journal of Personality*

and Social Psychology. 1991. № 60 (3). P. 456-470.

5. Dugas M. J., Gagnon F., Ladouceur R., Freeston M. H. *Generalized anxiety disorder: A preliminary test of a conceptual model*. *Behaviour Research and Therapy*. 1998. 36(3). 215-226.

6. Stoeber J., Otto K. Positive Conceptions of Perfectionism: Approaches, Evidence, Challenges. *Personality and Social Psychology Review*. 2006. 10(4). 295-319.

7. Flett G.L., Hewitt P.L. Роздуми про перфекціонізм і тиск бути досконалим. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*. 2016. Vol. 34. №3. P.181-201.

УДК: 159.9

Кравченко О.О.,

здобувачка другого (магістерського) рівня
вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

МОТИВАЦІЙНИЙ АСПЕКТ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Актуальність теми дослідження зумовлена потребою глибшого розуміння процесів професійного саморозвитку в умовах змін сучасного соціокультурного середовища. Особливу увагу заслуговує дослідження мотиваційних чинників, які впливають на здатність особистості до саморозвитку, зокрема в сфері музичної освіти.

Казанжи М.Й., Котовська Г.І. Особливості інтуїтивних характеристик студентів з різним типом професійної самореалізації.....	146
Калужинський Я.В. Суб'єктивне відчуття болю при посттравматичних стресових розладах внаслідок органічного ураження центральної нервової системи.....	155
Коваленко Т.В. Психологічні особливості осіб з різним рівнем нарцисизму.....	165
Козлова О. Особливості взаємозв'язку показників перфекціонізму та тривожності.....	174
Кравченко О.О. Мотиваційний аспект професійного саморозвитку особистості.....	181
Осіченко А.Д. Стратегії вирішення конфліктів подружжя різного рівня задоволеності шлюбом.....	187
Пригаріна П.А. Співвідношення параметрів психологічного здоров'я та показників життєстійкості і психологічного благополуччя особистості.....	201
Рукас Г.С. Суверенність осіб, що відрізняються особистісною зрілістю.....	209
Саннікова О.П., Домасова О.В. Факторна структура особистості успішного маніпулятора.....	218
Саннікова О. П., Терехова Н.В. Взаємозалежність показників рішимості і схильності до соціальної адаптивності.....	234
Сокол Т.В. Особливості переживання психологічного благополуччя особистості в умовах війни.....	242
Ульянова Т.Ю., Рибак Д.А. Співвідношення показників мотивації і схильності до ризику.....	251
Ульянова Т.Ю., Русавська А.П. Дослідження взаємозалежності комунікативної креативності та локусу контролю.....	263
Ульянова Т.Ю., Ткач С. Г. Співвідношення гендерного типу з тривожністю, фрустрацією, агресією та ригідністю.....	271
Ульянова Т.Ю., Черкасова Т.О. Психологічне благополуччя і парціальні позиції життєстійкості: аналіз зв'язків.....	283
Чебикін О.Я., Мішеніна А.В. Жіноча атрактивність як соціальний ресурс: особливості комунікації з жінками та чоловіками в контексті сприйняття та гендерної взаємодії.....	292
Ченчик О.М. Самоактуалізація осіб, що відрізняються суверенністю психологічного простору.....	299